

De netwerkkracht van de Rotterdammer in het sociaal domein

Een onderzoek naar activering van netwerken via
Wijkteams en Eigen Kracht-conferenties
— conclusies m.b.t. Eigen Kracht-conferenties —

In 2015 startte met medewerking van de Gemeente Rotterdam en de Eigen Kracht Centrale (EKC) een meerjarig onderzoek naar de mate waarin het sociale netwerk van Rotterdammers met een zorgvraag wordt geactiveerd. Dit onderzoek vond plaats in opdracht van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en is uitgevoerd door de Erasmus School of Law (EUR), de TU Delft en MOOZ Onderzoek te Utrecht. De resultaten verschenen eind 2019.

Postbus 753
8000 AT Zwolle
[bezoekadres](#)
Dokter van Deenweg 108
8025 BK Zwolle
Tel 038 - 422 25 26
info@eigen-kracht.nl
www.eigen-kracht.nl
NL77RABO 0126363188
RSIN 81 18 82 21 4
KvK 28094820

Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag luidt: worden Rotterdammers met een zorgvraag in het sociale domein daadwerkelijk geactiveerd om hun problemen (deels) op te lossen met steun vanuit hun eigen netwerk? Over een periode van 2 jaar zijn keukentafelgesprekken door wijkteams (WT-groep) en Eigen Kracht-conferenties (EKC-groep) onderzocht. Na het eerste jaar zijn bij de wijkteams 60 respondenten (van in totaal 5460 cliënten) geïnterviewd en bij EKC 55 respondenten (van in totaal 140 Eigen Kracht-conferenties). Na het tweede jaar waren het voor beide groepen 45 respondenten.

Achtergrond

De groepen verschillen significant op de achtergrondkenmerken leeftijd, opleiding en inkomen. Respondenten uit de EKC-groep zijn beduidend lager opgeleid dan die uit de WT-groep, en zitten verhoudingsgewijs vaker in de bijstand. Van de EKC-groep heeft bijna 70% ten hoogste voortgezet onderwijs (vo) gevolgd. In de WT-groep is dat 40%. Beide groepen kwamen overeen qua samenstelling huishouden en qua etnisch/culturele samenstelling. De EKC-groep heeft gemiddeld meer problemen dan de WT-groep, namelijk gemiddeld 6 (EKC) tegenover 4,7 (WT).

Betrekken netwerk

Ruim 85% van de wijkteammedewerkers laat zich in de afweging om het eigen netwerk te activeren overwegend leiden door de complexiteit van de problematiek: bij multiproblematiek wordt de voorkeur aan uitsluitend professionele ondersteuning gegeven. De wijkteammedewerkers hebben aan slechts 18% van de respondenten netwerksteun voorgesteld. In de WT-groep waren in bijna de helft van de keukentafelgesprekken geen familie of vrienden aanwezig. Respondenten zijn duidelijk meer tevreden over oplossingen die gezamenlijk werden bedacht. Het aantal professionele hulpverleners ligt in de WT-groep significant hoger dan in de EKC-groep terwijl het aantal problemen daar gemiddeld kleiner is. Dit bevestigt het beeld dat het zwaartepunt in de WT-groep ligt bij professionele hulpverlening.

Er is een groot verschil in de omvang van de netwerken: 7 personen voor de respondenten in de EKC-groep en 4,5 personen voor respondenten in de WT-groep. Een mogelijke verklaring voor dit verschil betreft de tijd die wordt besteed aan het in kaart, en daadwerkelijk bij elkaar brengen van het netwerk. Eigen Kracht-coördinatoren blijken hier gemiddeld 30 uur aan te besteden, terwijl wijkteammedewerkers hier gemiddeld slechts 2,5 uur voor beschikbaar hebben.

Zowel in de WT-groep als de EKC-groep oordeelt men positief over de hulp die men krijgt vanuit het eigen netwerk: die ondersteuning blijkt passend bij de hulpvraag.

Duurzaamheid

Ten aanzien van de duurzaamheid van netwerksteun is uit de 2e meting gebleken, dat de feitelijke ondersteuning vanuit het eigen netwerk na een Eigen Kracht-

conferentie vrijwel onverminderd stand houdt. De respondenten in de EKC-groep krijgen tijdens de 1e meting van gemiddeld 3,3 personen uit het eigen netwerk steun, en tijdens de 2e meting nog altijd van 3,0 personen. Bij de WT-groep daarentegen is sprake van een significante afname van netwerksteun. Hier bieden tijdens de 1e meting gemiddeld 2,2 personen uit eigen kring steun, en tijdens de 2e meting zijn dit nog slechts 0,8 personen. Op grond hiervan kunnen we concluderen dat netwerken (en de door deze verleende steun) in de EKC-groep een meer duurzaam karakter hebben.

In de EKC-groep is het aantal problemen tussen de 1e en de 2e meting gedaald van (gemiddeld) 6,2 naar 3,1. In de WT-groep is het aantal problemen gedaald van (gemiddeld) 4,5 naar 3,1. Uit verklarende analyses blijkt dat de EKC-aanpak niet alleen een gunstig effect heeft op de afname van het totaal aantal problemen, maar specifiek bij jeugdproblemen een significant effect heeft.

In de EKC-groep wordt een positief resultaat in circa tweederde van de gevallen met name aan netwerksteun toegeschreven en in bijna eenderde aan de combinatie van netwerksteun en professionele hulp. In de WT-groep wordt een positief resultaat in iets meer dan de helft van de gevallen toegeschreven aan de combinatie van professional en netwerk, en in iets minder dan de helft met name aan de professional. De (in vergelijking met de EKC-groep) betrekkelijk grote groep wijkteamrespondenten dat geen of slechts een lichte verbetering rapporteert, stelt bijna de helft dat de aard van de problematiek een belangrijke rol speelde. De andere helft wijst op problemen met de professionele instanties.

Slechts een kwart van de EKC-groep meent dat hun netwerk en de professionals daadwerkelijk samenwerken. Binnen de WT-groep vindt slechts 9% dit.

Besparingsmogelijkheden

De onderzoekers hebben drie scenario's bekeken:

- Wanneer netwerksteun ertoe leidt dat een kind thuis kan blijven wonen en pleegzorg wordt voorkomen: besparingsmogelijkheid minimaal € 20.800 voor het eerste jaar;
- Wanneer het netwerk de regie over huishouding en administratie op zich neemt bij een volwassene met psychische klachten: besparingsmogelijkheid minimaal € 4.860 voor het eerste jaar;
- Wanneer toezicht vanuit het netwerk ertoe leidt dat rond een vechtscheiding toch een toereikende ouderschaps- c.q. omgangsregeling tot stand komt: besparingsmogelijkheid minimaal € 5.434 voor het eerste jaar.

In alle gevallen gaat het om netto besparingen, waar steeds de kosten al in verdisconteerd zijn, bijvoorbeeld de kosten van een Eigen Kracht-conferentie.

Bij 70% van de wijkteammedewerkers is het wettelijk recht op een Familiegroepsplan (of Eigen plan van aanpak) onbekend. Ook heeft geen van de zorgvragende respondenten ooit van dit recht gehoord. Gemeenten zijn wettelijk verplicht zorgprofessionals en zorgvragers, vertrouwd te maken met het recht op een Familiegroepsplan c.q. Eigen plan van aanpak. Het verdient aanbeveling om hier aandacht aan te besteden in de permanente educatie van functionarissen werkzaam in zowel beleid als uitvoering.

Gemeenten hebben de plicht om alle landelijk erkende wijzen waarop het recht op een familiegroepsplan verwerklijkt kan worden ook daadwerkelijk te faciliteren, rekening houdend met door gemeenten te stellen prijs- en kwaliteitseisen. Het is gebleken dat veel wijkteammedewerkers terughoudend zijn om in te zetten op netwerksteun wanneer sprake is van multiproblematiek, terwijl in de EKC-aanpak netwerksteun ook dan vaak blijkt te werken. Om te voorkomen dit deel van de wijkteamcli nten bij voorbaat verstoken blijft van dergelijke steun, verdient het aanbeveling dat gemeenten, gezien de op hen rustende beleidsplicht, ook deze zorgvragers faciliteert door begeleiding beschikbaar te stellen, daaronder nadrukkelijk begrepen begeleiding van buiten de wijkteams.